

Гнатюк 1991: Гнатюк О. Від упорядника збірки // Калинець І. Пробуджена Муза / Ігор Калинець // Варшава, 1991. – С.3-27.

Калинець 1991 а: Калинець І. Невольнича муза. – Балтимор – Торонто: Українське незалежне вид-во «Смолоскип» ім. В.Симоненка. – 1991. – 452 с.

Калинець 1991 б: Калинець І. Пробуджена муза. – Варшава: Вид-во ОУН та Канадського інституту українських студій. – 1991. – 462 с.

Салига 1992: Салига Т. Його терновий вогонь / Тарас Салига // Дзвін. – 1992. – № 9 – 10. – С.145 – 151.

Світличний 1990: Світличний І. На калині клином світ зійшовся / Іван Світличний // Слово і час. – 1990. – № 7. – С.30 – 35.

Черінь 1971: Черінь Г. Творча непокора / Ганна Черінь // Визвольний шлях. – Лондон. – Вересень, 1971. – С.1056 – 1064.

Янів 1979: Янів В. Соціологічний аспект творчості Ігоря Калинця в його «Поезіях з України» / Володимир Янів // Альманах Українського Національного Союзу. – 1979. – С.113 – 128.

Основное внимание автора статьи обращено на идеи фольклоризма как специфического идеологического кода литературы. Вкратце очерчено проблему фольклорного подтекста в порабощенных литературах, в частности в эпоху романтизма, а также его проявления в украинской литературе начала XX века, в творчестве писателей-шестидесятников. В этом ключе анализируются поэзии И.Калинца, особенно сборники времен его пребывания в тюрьме. Рассматриваются причины появления в творчестве львовского автора специфического языка-подтекста; а также разные плоскости фольклоризма: связь поэзии с системой народнопоэтических жанров (календарной обрядовости, сказок, легенд и др.), особенности поэтики, символики, ритмики и др. Автор предлагает многоуровневое прочтение анализированных текстов, восприятие их как некоего национального идеологического кода.

Ключевые слова: поэзия, фольклор, жанр, стиль, образ, подтекст, мировоззрение, идеология, код.

УДК 821.161.2:398.21

ББК 84.4

С.Д. Карпенко, к. філол. н., доц., (м.Біла Церква)

Роль Володимира Гнатюка у формуванні українського казкознавства

У статті узагальнено фольклористичну діяльність В. Гнатюка як казкознавця. Визначено напрями його досліджень такі, як: проблема класифікації народних казок; методика записування казкових фольклорних наративів; критерії укладання збірника казок; удосконалення тематики міжнародного сюжетного покажчика казок. Також звернуто увагу на сучасний стан українського казкознавства, його потенціал у вивченні традиційної культури та філософії народу. До актуальних питань напряму належить дотримання науковцями при укладанні збірників казок відповідного наукового апарату, запропонованого ще фольклористами початку XX ст.

Ключові слова: українська народна казка, казкознавство, фольклористика, Володимир Гнатюк, укладання збірника казок.

Karpenko S., The role of Volodymyr Gnatyuk in ukrainian folklore formation

The article deals with the folklore works of V. Gnatyuk as a folklorist. There have been established the following aspects of the research: the problem of folk tales; methods of writing folk tales narratives; criteria of making a folk tale album; improvement of the subject of international narrative handbook of folk tales. Also, the attention has been paid to the current status of Ukrainian folklore, its potential in learning of the traditional culture and philosophy of the Ukrainian nation. The important point of the research while composing an album is adherence to a specific scientific apparatus which was proposed by folklore scientists in the beginning of XX c.

Key words: Ukrainian folk tale, folklorist, folklore, Volodymyr Gnatyuk, composition of folk tale album

Постановка наукової проблеми та її значення. Народна казка є своєрідним феноменом. Вона перебуває в полі зору дослідників різних галузей знань: гуманітарні (переважно), природничі та точні (математичні) науки. Її природа глибоко філософська: казка мудра, дієва (казкотерапія), пояснює багато явищ буття соціуму. Вона є філософією певного етносу, а то й усього людства. Казка перебуває (на сьогодні) у вербальному та не вербальному (семіотичному, текстовому) вигляді. Вона існує у всіх народів і племен з глибокої давнини, має певну усталену будову (формулу), власний апарат структурно-стилістичних засобів. Так, особливості жанру можливо постежити цитуючи казкознавців.

«Казка – це бляклий і пересаджений на землю міф, причому «міф первісний», «племінний», «індоєвропейський»; «казка робить саму людину і її справи предметом спостережень, тому в ній можливий і веселий жарт, і навіть карикатура», а «жарт доречний і вчасний тільки тоді, коли вихоплений прямо з живої дійсності» [Котляревський 1893: 39];

«Оті простенькі сільські байки, як дрібні, тонкі корінчики, вкорінюють у нашій душі любов до рідного слова, його краси, простоти, і чарівної милозвучності. Тисячі речей у житті забудете, а тих хвиль, коли вам люба мама чи бабуся оповідали байки, не забудете до смерті» [Франко 1979: 170].

«Ніякі літературні твори не мали ніколи такого розповсюдження, як казка, а ні такого довгого життя» [Гнатюк 1966: 205];

«Казками і темами казок з давніх-давен користувалися літератури всіх країн і всіх епох» [Горький 1955: 193].

«Кращі зразки народної казки, незважаючи на давність свого походження, й досі хвилюють, захоплюють, бо кожний казковий образ, в яку б хитромудру одіж поетичної уяви він не був прибраний, насправді має під собою глибоку життєву основу. Широта узагальнення в казці така, що крізь товщу історичних нашарувань і серпанок художньої умовності, ми завжди бачимо конкретні сторони людського життя, і той або інший образ чи мотив наповнюється в нашій уяві реальним змістом» [Березовський 1969: 3]

«Казка не дидактична, вона – мудра... Людина оспівана в народних казках як її бережлива дитина, як сподвижник миру і добра, а не руйнації і воєн. Потерпілого в борні зі злом героя казка оживить чудодійною живлющою водою і благословить на подальші добродіяння» [Дунаєвська 1990: 16].

«Досконалий витвір народної фантазії, що впродовж багатьох сторіч був одним із дієвих засобів задоволення естетичних потреб народу, казка є чи не найдослідженішим жанром фольклору» [Бріцина 1989: 3], і далі, «жоден казковий образ не виникає, так би мовити, з «чистої» гри уяви, кожен з них породжений реальністю, постає в певних історичних обставинах і відображає народний світогляд, властивий тій чи іншій епосі» [Бріцина 1998: 9].

«Казка на відміну від деяких інших жанрів фольклору є суто антропоцентричною, людиновимірною, зосередженою на людині... Універсальність казки полягає у колективності всетворення. Цей всетвір живе і розвивається в межах однієї спільноти, усно передається від покоління до покоління; казка – моральний кодекс, спонукальне і стримуюче начало» [Мушкетик 2014: 5, 9]

«Казки як більші чи менші річки наповнюють світову скарбницю народних оповідей. Казки нагадують океан своєю пластичністю та плинністю, їх події є стрімкими та динамічними, як швидка вода. Такою ж глибокою та вічною як океан є їхня мудрість» [Ortutay 1985: 367].

Вже на цьому можна завершити дослідження, адже тематично ми торкнулися у висловах дослідників більшості тем дисертаційних праць про народну казку. То яка вона, казка? Культурний феномен? Так! Елемент духовної культури? Дзеркало душі етносу, народу? Чи пережиток минувшини? Відмираючий міф? Хвороблива уява етносвідомості? Порушення багатьох культурних проблем починається з народної казки. Саме тому важливо сучасному українському науковцю мати під рукою узагальнене дослідження про казку, що вже півтора століття тому постало як напрям дослідження фольклористики, як казкознавство. «Жетного покажчика казок і це ще не весь спектр діяльності». Ставлячи за мету показати вибірково діяльність Гнатюка-казкознавця та осмислити вагу зробленого ним для сучасної науки, ми сподіваємося на порушення тих тем, що об'єднують науковців у співпраці над вивченням народної казкової традиції.

Обґрунтування отриманих результатів В. Гнатюк з феноменальними здібностями збирача, як визначив І. Франко, найбільше уваги приділив оповідним жанрам і досяг у цій ділянці унікальних успіхів не тільки на полі української, а й загальнослов'янської фольклористики. Вже під час експедицій на Закарпаття, будучи ще студентом університету,

В. Гнатюк записав 470 творів народної прози, а в 1899, працюючи секретарем Етнографічної Комісії, він під керівництвом її голови – І. Франка і з його безпосередньою участю видав перше в українській фольклористиці окреме зібрання анекдотів, що містить 700 творів [Гнатюк 1899]. І. Франко до анекдотів подав сюжетні паралелі у фольклорних збірниках європейських країн, за його висловом, «як причинки до порівняних студій на сему полі, доси ледво ще розпочатих» (примітка на прикінцевій сторінці видання). Сам же В. Гнатюк у «Передньому слові» висловив подяку І. Франкові «за цінні вказівки, якими я користувався при укладанню отсього тому».

Окрім проблеми поділу прозових наративів на казкові й не казкові, постає ще й видова класифікація казок. Жанрово-видовий поділ стосується практичного боку використання, коли перед науковцем варіант казки і його потрібно підвести під рубрикацію майбутнього збірника. Звісно, в історії українського казкознавства ці теми неодноразово порушувалися ще з часів П. Куліша та М. Драгоманова, пропонуючи певні парадигми добору текстів казок. Зокрема, М. Драгоманов досить умовно поділив народні наративи на групи, а казці відвів окрему рубрику «Казки, гра слів та дотепи». Зумовлено це було недостатністю теоретичних положень щодо жанру казки. Проте, запропонована ним система стала етапною в історії української фольклористики. Вона творчо використовувалася багатьма укладачами збірок народної прози і значною мірою зумовила особливості сучасної класифікації.

Звернувши увагу на цю лауну, у передмові до збірника «Українська народна словесність» (1916), Володимир Гнатюк запропонував розрізняти серед прозових наративів казки («фантастичні видання, в яких дійсність перемішана з чудесним елементом. Героями казок є люде, а як їх помічники, яким приналежить не раз головна роля, виступають звірі. Казки сягають дуже глибокої давнини та всі вони вандрівні та міжнародні»), байки («також фантастичні оповідання, в яких героями виступають звірі, а люди являються лиш епізодично і в підрядних ролях. Сі оповідання сягають також глибокої старинности й належать до вандрівних, міжнародних тем»), міфи («оповідання, в яких говориться про такі фантастичні постаті та явища, що творили або й досі творять предмет живого вірування простолюдина»), легенди («фантастичні оповідання, але оперті на основах християнської віри. Походять вони з ріжних джерел і з ріжних часів, від найдавніших до найновіших. Початок багатьох оповідань книжний. Більша часть тем належить до вандрівних, але є між ними й оригінальні») [Гнатюк 1916]. Цієї класифікаційної схеми В. Гнатюк і притримувався у публікаціях фольклорних добірок: «Українські народні казки» [Гнатюк 1913]. «Українська народна словесність» [Гнатюк 1916]. «Баронів син в Америці: вибір народних казок» [Гнатюк 1917], «Українські народні легенди» [Гнатюк 1902], «Українські народні байки (звіриний епос)» [Гнатюк 1916]. В останній подано авторську класифікацію байок за різними критеріями (дикі-домашні, біологічні види: ссавці, птиці, плазуни, земноводні, риби, шкаралупники, павуківці, комахи; голоси звірів). Неоціненної наукової вартості мають «Українські народні байки (звіриний епос)», що довели значущість в народній пам'яті українців епосу про тварин. Зважаючи на актуальність теми, у передмові В. Гнатюк звернувся до популярної на той час праці Л. Колмачевського «Животный епос» і дав їй відповідну оцінку. Збірка містить 400 народних казок про тварин, 39 з яких є передруками з інших видань, а решту складають записи самого видавця і його кореспондентів. Бажаючи надати виданню наукової філологічної вартості, вчений зумисно унікав редакцій, подаючи тексти у первинній мовній фіксації. Визначний чеський фольклорист І. Полівка високо оцінив Гнатюкове видання, вказавши на його феноменальність у слов'янській літературі. Не даремно, саме цей збірник нині є прикладом роботи справжнього принципового фольклориста. Методика записування казкових фольклорних наративів поставала із практичних потреб науковців при укладанні збірників. Зібраний у різні часи фольклорний матеріал, як писав пізніше В. Гнатюк, показував, що серед оповідачів, як і записувачів, були люди різного обдарування, у т.ч. й дуже примітивні, які, оповідаючи, спотворювали річ, а записувачі те редагували не кращим способом. «Доброго оповідача можна порівняти з артистом малярем, а злого – з малярем богомазом, – писав Гнатюк. – Як тут штука не винна,

що до неї присусіджуються богомази, так і твори народної літератури не відповідають за те, що їх обезобразжують злі оповідачі. Коли хочемо любоватися народними творами, звертаймося до добрих оповідачів і тільки від них записуймо». Не випадковий той факт, що вчений з перших експедицій продемонстрував високий рівень наукової фіксації текстів. Ним обґрунтовано критерії укладання наукового видання текстів казок, де неодмінними мали бути такі пункти: 1) докладна паспортизація запису з усіма обов'язковими елементами (місце, дата запису, збирач, інформатор, його рік народження, освіта, заняття), про більш помітних носіїв фольклору рекомендувалося подати докладні відомості; 2) поклики, примітки, коментарі редактора стосовно кожного випадку виправлень, уточнень чи елементів реконструкційної роботи, пояснення незрозумілих слів і виразів; 3) вказівки на паралелі й аналогії в інших публікаціях, джерелознавчу базу фольклорного твору [Кирчів 1996: 216]. Така широта наукового апарату збірників вимагала від фольклористів певної теоретичної підготовки. Так, відомо, що між О. Кольбергом та В. Гнатюком навіть розпалася дискусія з приводу вказування у примітках інформації про оповідача. Проте, саме від публікацій В. Гнатюка та І. Франка в «Етнографічному збірнику» починається відлік систематичних спроб українських фольклористів подавати у примітках не лише паспорти до опублікованих текстів, а й інші відомості, зокрема вказівки на сюжетні паралелі та літературу з питання. Ці плідні тенденції не набули належного розвитку, адже упродовж всього ХХ ст. переважала тенденція до видання науково-популярних та популярних видань прозових наративів.

Ще однією сторінкою Гнатюка-казкознавця стала активна співпраця з фінськими казкознавцями Міжнародної Федерації Фольклористів (Folklore Fellows). Зокрема із професором Гельсінського університету Ю. Кроном і його сином К. Кроном та з членом згаданої федерації А. Аарне, якому В. Гнатюк висловив у листі свою готовність співпрацювати. У покажчику казкових типів, уклаеному А. Аарне «Verzeichnis der Märchentypen mit Hülfe von Fachgenossen ausgearbeitet von Antti Arne» (Helsinki, 1910) було багато недопрацьовань. Зокрема, поділивши казки на групи (I. Казки про тварин; II. Власне казки: А) Чарівні казки, В) Легендарні казки, С) Новелістичні казки і D) Казки про дурного чорта (великана); III. Анекдоти) та закріпивши за рубриками кількість номерів, не всі вони були заповнені фінським вченим із причин відсутності у європейській традиції множинності варіантів (у I групі з європейських фондів знайшлося тільки декілька десятків казок про тварин, а інші номери з 299 на цю групу залишились незаповненими). Збірник «Українських народних байок (звіриний епос)» (2016), упорядкований В. Гнатюком, фактично усував проблему покажчика А.Аарне. Пізніший покажчик українських народних казок М. Андреева (опублікований 2015 р.) став прикладом казкового багатства українського народу. У статті про наміри публікації покажчика М. Андреев писав, що його український матеріал, далеко ще не повний, є майже в три рази більшим за основний каталог С. Томпсона [Андреев 1934]. Якщо в цьому покажчику вміщено 118 типів казок про тварин, а в російському матеріалі їх було 67, то в українському – 314. Чисельність чарівних казок відповідно становила 162, 114 та 187, легендарних – 47, 56 та 196, новелістичних – 58, 74 та 154, анекдотів – 291, 297 та 1350 відповідно. У підсумку типологічна казкова номенклатура українців складала 2277 одиниць, росіян 295, а в покажчику С. Томпсона вона становила 291 одиницю. Все це, вважає М. Андреев, є свідченням того, що український матеріал за кількістю сюжетів значно перевершує всі інші. Замість того, щоб заповнити наукові лакуни, в науці цього періоду спостерігається ідеологічне упереджене ставлення до української казки, зокрема. Про цей нігілізм і нерозуміння естетичної сутності народної казки писав пізніше і В. Гнатюк: «Із сього бачимо одначе, як нестійкі закиди деяких одиниць, що виступають проти читання й ширення казок, особливо серед молоді, буцімто вони фальшивим представленням речі привчають молодь до неправди. Дивно, що такі люди не подумують, що не можна відноситися до ніякої казки, як до математичної формули та розкладати її на правду й неправду, тим більше, що й нині ще не всі правди відомі, і не раз трудно означити, де й яка саме правда» [Гнатюк 1966: 158]. Саме збагнути народну казку як мистецький витвір, як

феномен мистецтва, як єдність реального і нереального, а не як примітивну ілюстрацію до життєвих явищ було не під силу не те що простакові-обивателю, а й багатьом фахівцям-фольклористам.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Українське казкознавство на сьогодні має досить конкретну методологічну структуру. Тісний зв'язок із практикою дозволяє вирішити не лише питання жанрово-видової розбіжності текстів казок, а й виокремити їх культурологічне підґрунтя. Якщо казку розглядати як філософію народу та його духовність, то не має значення кількість запозичених сюжетів, адже вони пройшли витримку не лише часом, а й пам'яттю народу. Заслуга В. Гнатюка у формуванні казкознавчої методології записування та вивчення народної казки досить вагома в силу тих обставин, що його діяльність випала не лише на пік розвитку української фольклористики, а й не припиняла, не спрощувала наукових критерій у оформленні збірників казок.

Сподвигнуті багатою народнопоетичною спадщиною та науковими пошуками попередників XIX ст., фольклористи XX ст. підготували ґрунт для глибокого дослідження казки. Цей фольклорний пласт увібрав у себе всі історичні та доісторичні відголоски, розуміння яких першочергово покладається на науковців. Ще українські міфологіко-казкознавці О. Потєбня та М. Костомаров свого часу говорив про генетичний зв'язок казки з давніми формами оповіді, зокрема переходом міфів і легенд у казку за умов зміни культурної формації. Універсальність жанру казки полягає в утилізації фольклорної сировини в чітку структуру, на зразок продукування нових казкових сюжетів через органічне сприйняття, поглинання сюжетооснови та створення на її основі нарративу. Віра в сакральність слова і словесної формули існує і донині та потребує подальшого вивчення на психокультурному рівні. Адже у текстах казок зафіксовані елементи міфологічного, ритуально-обрядового, релігійного, історичного, соціального характеру, відголоски давніх епох (зокрема культу предків, обрядів ініціації та жертвопринесення), нашарування пізніших часів, запозичення та перегуки з ліричними героїчними чи іншими неказковими жанрами (праці Л. Дунаєвської, О. Таланчук, Л. Мушкетик, В. Давидюка, О. Собецької та ін.).

Таким чином, вивчення фольклорних жанрів малої епіки не полишають науковці від покоління до покоління. Стартувавши в XIX ст. збірками з коментарями, жанр казки, зокрема, набув колосальних розмахів вивчення у синхронію та діахронію, зачепивши широкий спектр дотичних наук: філософії, історії, соціології, археології, антропології, біології, географії, культурології, психології, лінгвістики, педагогіки, фізики тощо. Напрошується думка, що людство обрало казку як форму для збереження сакрально-профаної культурної інформації, як невимушено-примусове навчання підростаючому поколінню культурних цінностей роду-племені, як спосіб привернення уваги до пізнання соціуму створеного дідами (пращурами).

Література:

1. *Андреев 1934*: Андреев Н. П. К характеристике украинского сказочного материала. // К пятидесятилетию научно-общественной деятельности С.Ф.Ольденбурга (1882-1932). Сборник статей. – Л.: Изд-во АН СССР, 1934 – С. 61-72. Див. також часопис «Народна творчість». 1938. № 5.
2. *Андреев 2015*: Андреев М.П. Сюжетний показчик українських народних казок / Упоряд., вступна стаття, післямова та переклад з рос. С.Д. Карпенко. За матеріалами фотокопії рукопису М.П. Андреева. За ред. М.К. Дмитренка. – Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2015. – 184 с.
3. *Березовський 1969*: Березовський І.П. Дум живих казкові передзвони // Мудрий оповідач / Упоряд. І.Березовський. – К.: Наукова думка, 1969. – С. 3.
4. *Бріцина 1998*: Бріцина О.Ю. Українська народна проза // Калинова сопілка. Антологія української народної прозової творчості. Видання 2-ге / Упоряд., передм., прим. О.Ю. Бріциної, Г.В. Довженок, С.В. Мишанича. – К.: Веселка, 1998. – С. 9.
5. *Бріцина 1989*: Бріцина О.Ю. Українська народна соціально-побутова казка (специфіка та функціонування) / Олександра Бріцина. – К.: Наукова думка, 1989. – С. 3.
6. *Гнатюк 1916*: Гнатюк В. «Українські народні байки (звіриний епос)». Том I, II // Етнографічний збірник, т. XXXVII-XXXVIII, Львів, 1916. – 559 с. Окрема відбитка – Львів, 1918, 280 с., з малюнками.
7. *Гнатюк 1917*: Гнатюк В. Баронівський син в Америці: Вибір народних казок з образками Юліана Панькевича – Львів: Вид-во «Українська книжка» - Київ: Книгарня видавничого товариства «Вернигора», з друкарні НТШ, 1917. – XI. – 136 с.

8. *Гнатюк 1966*: Гнатюк В. Вибрані статті про народну творчість. – К.: Наукова думка, 1966. – С. 205.
 9. *Гнатюк 1899*: Гнатюк В. Галицько-руські анекдоти. // Етнографічний збірник., 1899, Львів, Т.УІ. - С.1-2.
 10. *Гнатюк 1916*: Гнатюк В.М. Українська народна словесність. – Львів, 1916. В.Гнатюк Українська народна словесність. (В справі записів українського етнографічного матеріалу). – Відень, 1916)
 11. *Гнатюк 1913*: Гнатюк В.М. Українські народні казки. – Л.(накладом українсько-руської видав. спілки), 1913. – 168 с.
 12. *Горький 1955*: Горький М. Про казки // Твори: У 16-ти томах. – К.: Держ. вид-во худ. літ., 1955. – Т. 16. – С. 193.
 13. *Дунаєвська 1990*: Дунаєвська Л.Ф. Напиймося з живого джерела / З живого джерела. Українські народні казки в записах, переказах та публікаціях українських письменників. – К.: Радянська школа, 1990. – С.16.
 14. *Кирчів 1996*: Кирчів Р. Текстологія публікації фольклорних і етнографічних матеріалів у виданнях НТШ // Народознавчі зошити. – 1996. - № 4. – С.216.
 15. *Котляревський 1893*: Котляревський А.А. Сочинения. Том 2. – СПб., 1893. – С. 39.
 16. *Мушкетик 2014*: Мушкетик Л. Персонажі української народної казки. Монографія / Леся Мушкетик – К.: Український письменник, 2014. – С. 9, 5.
 17. *Сухобрус 1958*: Сухобрус Г.С. Казки // Українська народно-поетична творчість. В 2-х томах. – К., 1958, Т.1. – С. 365.
 18. *Франко 1955*: Франко І. Вибрані статті про народну творчість / Упоряд. О.І. Дей. – К.: Вид-во АН УРСР, 1955. – 290 с. – С. 240-241.
 19. *Франко 1979*: Франко І.Я. Байка про байку // Твори: У 50-ти томах. – К.: наукова думка, 1979. – Т. 20. – С.170.
 20. *Ortutay 1985*: Ortutay Gy. Magyar népköltészet: Népballedák, nepmesék. – Вр.: Akadémiai K., 1985. – 374 p.
В статті розглядається фольклористическа діяльність В.Гнатюка як сказковеда. Обозначені напрямки його досліджень, а саме: проблема класифікації народних сказок; методика фіксації сказочних фольклорних наративів; критерії створення збірки сказок; удосконалення тематики міжнародного сюжетного указателя сказок. Також, в статті розглядається сучасне становище українського сказководства, його потенціал в вивченні традиційної культури і філософії народу. К актуальним вопросам дослідження пренадлежит використання ученими відповідного наукового апарата, запропонованого ще в началі ХХ в. при створенні збірок сказок.
- Ключевые слова:** українська народна казка, сказководство, фольклористика, Владимир Гнатюк, составление сборника сказок

УДК 811.161.2'276.6:34

ББК 81.411.1-9

В. Я. Мельничайко, д-р пед. наук, проф.,
М. Й. Криськів, кандидат пед. наук,

Голос В. Гнатюка в дискусії про літературну мову на початку ХХ століття

У статті йдеться про питання, яке здавна хвилювало передових представників української літератури, культури і науки – необхідність унормування літературної мови й уніфікація («уодностайненє») правопису. В дискусії з цієї проблеми, яка розгорілася на зламі ХІХ – ХХ століть, узяв участь і В. Гнатюк. Висловлені ним думки залишаються актуальними і в наш час. Зокрема і в освітній сфері.

Ключові слова: літературна мова, українська література, літературний правопис, В. Гнатюк.

V.Y. Melnychaiko, M.Y. Kryshiv. The contribution of V. Hnatyuk to the discussion of literary language at the beginning of XX century.

A very important question which was interesting for the forerunners of Ukrainian literature, culture and science is distinguished in this article. The problem is the necessity of unification of literary language and writing. V. Hnatyuk took part in discussing this problem which was raised in XIX-XX centuries. His thoughts are topical nowadays, particularly in the sphere of education.

Key words: literary language, Ukrainian literature, literary writing, V. Hnatyuk.

Тривалий і нелегкий був шлях української літературної мови до її сучасного стану. Започаткована «Енеїдою» І. Котляревського і закріплена геніальним Кобзарем нашим Т. Шевченком, продовжена у творчості Ю. Федьковича, І. Франка, Лесі Українки та десятків